

[B] **SYLVIE MARIE EN GEERT OOMS:
TWEË VLAAMSE POËZIEDEBUTEN**

Per jaar verschijnen er tientallen poëziedebuten. Enkele daarvan noden tot aandacht van de kritiek. *Zonder* van Sylvie Marie en *Van Vogel, Wilg en Regen* van Geert Ooms horen daartoe. Bij de bundel van Sylvie Marie (*1984) waren mijn verwachtingen hooggespannen. De titel *Zonder* doet de suggestie van onmodieuze onopgesmuktheid. Luuk Gruwez stelt in een bespreking in de *Standaard der Letteren* dat Marie “misschien wel een van de belangwekkendste poëziedebuten van de laatste jaren heeft gepubliceerd”. Hij schrijft haar een “sobere, suggestieve stijl” toe. Hij vergelijkt haar met niet de minste als hij haar kwalificeert als een Miriam Van hee met meer agressie.

Lezing stelde mij echter teleur. De bundel bevat conventionele anekdotische poëzie over onderwerpen die zo vaak op die manier verteld zijn dat je het talent en de ervaring van Gruwez zelf moet hebben om er nog echt iets interessants van te maken. Omdat juist hij schrijft wat hij schrijft, was ik geneigd mijn teleurstelling nog eens onder de loep te nemen. Van herlezing wordt de bundel voor mij echter niet beter. De gedichten zijn niet bijster muzikaal. De vormgeving is nogal willekeurig. Daarbij komt dat, hoe belangwekkend Gruwez deze bundel ook noemt, de jury van C. Buddingh'-prijs voor poëziedebuten hem niet heeft genomineerd. Mede dat roept de vraag op of overdadige lof voor een dichter die nog zoveel feilen vertoont als Sylvie Marie in *Zonder*, wel zinvol is. Is het niet veel productiever om bij die feilen kanttekeningen te plaatsen?

Een van de kanttekeningen geldt het beeldgebruik van Marie. Regelmatig gebruikt zij een beeld zonder de consequentie goed te doordenken. De eerste keer stuit je daar al op in het prolooggedicht dat dezelfde titel draagt als de bundel. De dichter vindt bij het wakker worden een briefje in haar bed, op de plek waar de avond ervoor nog een geliefde lag. Hij is er geruisloos tussenuit geknepen:

die morgen tref ik woorden aan tussen de lakens,
ze prikken als stukjes spiegel waarin een schim
weerkaatst [...].

Nu is prikken al niet een woord dat bij glasscherven past. Maar, vraag je je onmiddellijk af, prikken

stukjes spiegel waarin de wolken weerkaatsen heel anders dan die waarin een schim kaatst?

Die neiging tot mooi maken, waardoor een beeld te veel wordt opgesmukt, komt vaker voor. Het kan ook zijn dat de dichter vreest voor duisterheid. Poëtische suggestie wordt regelmatig verward met het benoemen van de suggestie die gewekt zou moeten zijn. Vondsten worden uitgelegd. De kroon spant een gedicht uit dezelfde ongelukkige-liefdesferen als de proloog:

technisch slapen we nog op elkaar.
technisch, want jij bent boven
in bed en ik vlak onder je
beneden in de sofa.

Het woord “technisch” is al niet gelukkig gekozen en te veel. De herhaling van deze “vondst” maakt het er niet beter op.

De cyclus *Moedermomenten (zonder moeder)* bevat de sterkste gedichten van de bundel. Toch wordt er van de lezer nogal wat gevergd als van hem verwacht wordt na het eerste van de tien gedichten door te lezen. De “precieze” beschrijving van de kruisende blikken werkt eerder komisch dan tragisch. De onsobere grote woorden in de laatste drie regels slaan dood, de conclusie na de loze witregel laat weinig aan de verbeelding over en trekt een traan:

onze blikken,
ze kruisen. ergens tussen
voordeur en tuinhek. specifiek:
tussen suikerpot en magnetron
ter hoogte van een pruttelende koffiezet
of net iets hoger, ze kruisen boven
borden, noodlottig tegelijk
en met keiharde terugwerkende kracht.

in dit huis gaat het genadeloos.

Heel anders is het debuut van Geert Ooms (*1979). Hij heeft de bundel aan zijn vader opgedragen. Met de kleine biografie op de flaptekst kleurt dat de verwachting van de lezer in nog voor hij een gedicht heeft gelezen. Ooms laat van zichzelf zeggen dat hij in de wieg gelegd leek “voor een sportcarrière, getuige zijn interlands voor het nationaal volleybal-juniorenteam. Na het plotse overlijden van zijn

vader gooid de vijftienjarige Ooms het levensroer om.” Na die koerswijziging richting literatuur stevende hij recht aan op dit debuut *Van Vogel, Wilg en Regen*.

Misschien is het grote verschil in inscenering deels seksespecifiek bepaald. Waar Marie in elk gedicht opzichtige signalen aanbrengt voor autobiografische authenticiteit, heeft Ooms woorden van buiten nodig om de tragische, autobiografische lading van zijn gedichten kenbaar te maken. Hij bekleedt zijn thematiek met de basale figuren die in de titel zijn genoemd. Zo creëert hij een landschap met tijdloze trekken. De gebeurtenissen die hij verhaalt suggereren eerder een mythische geldigheid, dan die van de individuele levensgeschiedenis in de anekdotes van Marie. Grappig genoeg doet die mythologisering via elementen van de natuur, met al zijn tijdloosheid gedateerd aan — begin jaren tachtig van de vorige eeuw.

De poëzie van Geert Ooms heeft te lijden onder de zware uitvoering van de zware inzet. Hij gebruikt veel wat archaisch gekleurde woorden — zijn gemoed is dan “geprangd”, een geraamte bestaat uit “gebleekte knoken”. Daarbij heeft hij de neiging om zijn zinnen in factoren te ontbinden. Zinsdelen, bijzinnen, soms zelfs voegwoorden komen dan zelfstandig op een regel te staan, wat hun soortelijk gewicht verhoogt. Hij maakt gebruik van nadrukkelijke inversies waarbij werkwoorden pront voorop komen te staan. De weglating van leestekens en de atomisering van de zinsdelen passen in een voorliefde voor apokoinouconstructies, waarbij een woord op twee manieren kan worden gelezen. De nadrukkelijkheid van deze stipulerende stijl krijgt een visueel accent in de kapitaal waarmee elke regel begint. Zo eindigt het gedicht *Regen*:

Kom laat ons in een vlucht
De gewassen tongen uitsteken
En bij elkaar gebroken
Glas op de lippen sluiten

En nat
Wij bittere natuur
Graad van vergif een druppel
Een gietijzeren luchtbel smeden

Omdat
Er wolken samenpakken en wij
Alweer vergaan met een traan

In wat
Het geval is

Geert Ooms voert met de titelwoorden consequente operaties uit in het gebied van liefde, dood en treurnis. De kraai — de vogel uit de titel — is bij hem de drager van de liefde. Maar hij ontkomt niet aan de associaties die hem met dodelijk onheil verbindt. De (treur)wilg is al evenzeer verbonden met symbolen en situaties van afscheid en verdriet. Dat regen traant, spreekt voor zich. Ooms wil de lezer nadrukkelijk in zijn operaties betrekken, op hetzelfde moment dat hij de cyclus naar een poëticaal niveau tilt. Zo eindigt hij zijn voorlaatste gedicht:

Ga je mijn mond missen
Als ik word onthoofd

Stil maar
Leg je
Nek
Op een witregel.

In een interview ter gelegenheid van de verschijning van de bundel meldde Ooms dat “Hugo Claus en ik tijdens het schrijven van deze bundel heel wat ingebeeld gesprekken voerden. Telkens kwam hij erg verrassend uit de hoek.” Helaas heeft hij naar een belangrijke raad van Claus niet goed geluisterd. Voor Claus is mythologisering een middel om meer spanning aan het concrete, alledaagse te geven. Hij laadt ermee op wat hij te vertellen heeft. Ooms doet in zekere zin het tegendeel. Hij abstraheert naar een onbestemde mythologische wereld, die daarmee aan mij grotendeels voorbijgaat. Hugo Claus moet nog maar eens bij Geert Ooms buurten.

HANS GROENEWEGEN

SYLVIE MARIE, *Zonder*, Vrijdag, Antwerpen / Podium, Amsterdam, 2009, 62 p.

GEERT OOMS, *Van Vogel, Wilg en Regen*, De Geus, Breda, 2009, 48 p.